

RECENZJA

Recenzja pracy doktorskiej mgr Keijiego Matsumoto pt. “絵道 - DROGA RYSOWANIA” sporządzona w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora w dziedzinie sztuk plastycznych i konserwacji dzieł sztuki, wszczętym przez Radę Wydziału Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie.

Mgr Keiji Matsumoto jest absolwentem Wydziału Grafiki warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych. W 2014 roku zrealizował dyplom magisterski – studiował w Pracowni Grafiki Warsztatowej pod opieką prof. Piotra Smolnickiego, Pracowni Ilustracji, u dr hab. Grażyny Lange zaś aneks do dyplomu zrealizował w Pracowni Rysunku pod opieką prof. Jacka Staszewskiego. W 2017 roku otworzył przewód doktorski na Wydziale Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Od 2018 roku rozpoczął pracę na Wydziale Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki na ASP w Warszawie, gdzie jest zatrudniony na stanowisku asystenta.

W swojej praktyce artystycznej mgr Keiji Matsumoto zajmuje się rysunkiem. Określa go jako rudymet w procesie twórczym, a nawet, jako najbardziej podstawową aktywność ludzką. Stosuje klasyczny warsztat rysunkowy, m.in. papier, tusz, pędzel, takie środki pozwalają mu najpełniej oddać przyjęte założenia bezpośredniego zapisu gestu, budowania osobistej, niepowtarzalnej wizji oraz materii rysunkowej. Rysunki mgr Keijiego Matsumoto są zarówno figuratywne, jak i abstrakcyjne. Wcześniejsze prace, np. prezentowane w ramach *Figuramy 2015, czy Katedry 2.0*, wystawy zbiorowej pedagogów Wydziału Grafiki ASP w Warszawie w 2015 r. odwołują się do postaci i ludzkiego ciała, sugestywnie, choć nie w dosłowny sposób, sugerują organiczne materie i ujawniają rysunkowe kompetencje autora. W późniejszych pracach nadal widać odniesienia do natury, lecz najistotniejszą rolę zaczyna odgrywać w nich gest autora oraz ślad narzędzia. Mgr Keiji Matsumoto świadomie łączy też

obie metody pracy, iluzyjne, wystudiowane materie zestawia i kontrastuje z pełnym ekspresji, wykorzystującym rolę przypadku, śladem pędzla, np. w zestawie prac prezentowanym na wystawie indywidualnej w Alfa Studio w 2018 roku. Czytelne w pracach mgr Keijiego Matsumoto są echa rodzimej tradycji – japońskiej sztuki, zarówno w estetyce prac, jak i przede wszystkim w procesie twórczym. Metody pracy nad rysunkami można było śledzić podczas performansów, m.in. Jesiennego Festiwalu Sztuk Japońskich Bunkasai w 2016 i 2018 roku, gdzie na oczach widzów powstały ekspresyjne rysunki, a sam autor stał się integralną częścią dzieła. To otwarcie na odbiorcę również można postrzegać, jako konsekwencję przyjętej przez autora zasady łączenia kontrastów, w tym przypadku zestawienia tego, co tworzone we wspólnocie, upublicznione, z tym, co intymne. Użycie kontrastowych elementów składowych dzieła, jak dopełniających się *jin* i *jang*, zbliża do ukazania w jak najpełniejszy sposób estetycznych i metafizycznych kontekstów. Wszystkie działania podejmowane przez mgr Keijiego Matsumoto świadczą o jego artystycznej dojrzałości i świadomości, zarówno w posługiwaniu się rysunkowym warszatem, jak i formowaniu przekazu.

Mgr Keiji Matsumoto wykazał się aktywnością zawodową. Wziął udział w licznych wystawach zbiorowych, także o charakterze międzynarodowym i konkursowym, m.in. *Wieża Babel kontra przestrzeń*, wystawa doktorantów Wydziału Grafiki ASP w Warszawie, Oranżeria Wilanów w 2017 roku, *Przenikania* Warszawa, Oficyna art & design, w 2018 roku, *Konfrontacje Sztuki 2018*, wystawa pokonkursowa. Galeria Test w 2018 roku i innych. Zorganizował także kilka wystaw indywidualnych: *Ślady*, Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie, w 2015 roku, *Hakanasa*, Publink, Warszawa, w 2016 roku oraz *Keiji Matsumoto*, Alfa Studio / HOS, Warszawa 2018 w roku. Jest także laureatem nagród na konkursach artystycznych: otrzymał wyróżnienie na I Warszawskiej Bitwie Rysunkowej w 2015 roku oraz I nagrodę w dziedzinie rysunku w konkursie *Konfrontacje Sztuki 2018*.

Mgr Keiji Matsumoto był również zaangażowany w działalność organizacyjną na rzecz uczelni, a także wykazał się dorobkiem i osiągnięciami dydaktycznymi. W latach 2015-2018 prowadził warsztaty rysunkowe dla studentów II roku w Pracowni Rysunku prof. Jacka Staszewskiego, a od roku 2018 roku prowadzi zajęcia dla studentów na Wydziale Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki ASP w Warszawie, w Pracowni Kompozycji Projektowej i Rysunku. Uczestniczył w projekcie badawczym *Rysunek, jako samodzielna dyscyplina artystyczna – tradycja i nowoczesność w kręgu warszawskiej ASP* pod kierownictwem prof. Jacka Staszewskiego, brał czynny udział w sympozjach oraz konferencjach artystycznych.

Zorganizował wystawy twórczości pracowników Katedry Malarstwa i Rysunku Wydziału Grafiki ASP w Warszawie w kraju i za granicą, m.in. w Pilźnie, w ramach *Figuramy 2015* oraz w Galerii XXI w Warszawie. Zaangażowanie, sumienność oraz kreatywność mgr Keijiego Matsumoto w pracy organizacyjnej oraz naukowej na macierzystej uczelni, przyczyniły się do popularyzacji rysunku w środowisku lokalnym, a także na arenie międzynarodowej. Jak pisze doktorant, badał *ponadczasowy i uniwersalny charakter* rysunku, jego współczesny zakres, wraz z nowatorskim zastosowaniem w połączeniu z nowymi mediami.

Praca doktorska mgr Keijiego Matsumoto pt. "Droga rysowania" jest podsumowaniem i konsekwencją jego dotychczasowych działań. Składa się z cyklu szesnastu rysunków oraz towarzyszącego im performansu. Do powstania rysunków mgr Keiji Matsumoto wykorzystał klasyczny warsztat rysunkowy: tusz, wosk oraz papier – technikę nazwaną po japońsku *roubokusho*, upatrując w niej możliwość nadania pracom szczególnej ekspresji. Umoczoną w płynnym wosku pędzlem malował papier, a po wyschnięciu zdrapywał wosk w wybranych miejscach. Ostatnim etapem pracy było malowanie tuszem, który wsiąkał w papier w miejscach pozbawionych wosku. Ta metoda pracy wymagała sporego doświadczenia, ze względu na techniczne właściwości wosku; szybko zastygał i wykonywane linie musiały być położone dynamicznie i pewnie. Oprócz ekspresji wynikającej z metody pracy technika nadała nowy wymiar rysunkom, doktorant uwzględnił zmianę percepcji błyszczącej powierzchni rysunków, w zależności od kąta, pod którym widz je obserwował. Dopełniło to świadome wykorzystanie roli przypadku w procesie powstawania prac.

W technice *roubokusho* powstało dwanaście prac, cztery pozostałe zostały wykonane na większym formacie, lawowanym tuszem na papierze, w oparciu o inspirację naturą. Taki zabieg, wykorzystujący szeroką skalę walorową, pozwolił uzyskać mgr Keijiemu Matsumoto istotne w jego pracach zestawienie dopełniających się iluzyjnych materii oraz syntetycznych notacji gestu.

W rysunkach mgr Keiji Matsumoto odwołuje się do tradycji sztuki japońskiej, można w nich odczytać odniesienia do buddyzmu zen, estetyki japońskich grafik oraz kaligrafii. Fascynację kaligrafią mgr Keiji Matsumoto tłumaczy nie tylko odnosząc się do jej formy, ale przede wszystkim upatruje w niej szansę zwięzłego zapisu zmienności świata oraz ulotnych uczuć. Możliwość uchwycenia śladu szybkiego, ekspresyjnego gestu na papierze, zbliżyła go do utopijnego, dziecięcego marzenia o zatrzymaniu czasu. Artystyczne działania pozwoliły mu utrwalić to, co ulotne i umownie zabezpieczyć przed przemijaniem, skierować uwagę odbiorcy na stan *tu i teraz*.

W opisie pracy doktorskiej mgr Keiji Matsumoto klarownie wskazuje źródła swoich inspiracji oraz metody pracy. Istotną rolę w ich analizie ma objaśnienie użytego w tytule znaku 道 Dou – Droga. Termin pojawia się w tradycyjnych sztukach japońskich: ceremonii herbaty, ikebany oraz kaligrafii. Jest synonimem podróży i ukazuje status twórcy, zmierzającego drogą codziennych ćwiczeń ku doskonałości. Rysunki i performans mgr Keijiego Matsumoto są również dokumentacją artystycznej drogi, można je także zinterpretować, jako świadectwo mistrzostwa i osiągnięcia zamierzonych celów.

Mgr Keiji Matsumoto odwołuje się do kaligrafii awangardowej, nurtu, który powstał w poł. lat 30. XX wieku. Stanowi on znakomity punkt wyjścia do pracy dla artysty, nie jest w nim konieczne odczytywanie treści w odwzorowanych znakach, lecz poszukiwanie nowych znaków oddania znaczeń. Bez wątplenia taką drogę wybrał doktorant, stworzył niepowtarzalne, osobiste znaki, zapisy własnych emocji.

Odejście od figuracji na rzecz form abstrakcyjnych umożliwiło też mgr Keijiemu Matsumoto odnalezienie i przekazanie w swoich pracach treści uniwersalnych. Jak sam pisze, odkrył potencjał w obszarach niedookreślenia dzieła. Obserwował odnajdywanie i przypisywanie nowych znaczeń przez odbiorcę, uznał także, że oprócz fizycznie istniejącego artefaktu ważna jest obecność ludzi, dialog z nimi, dopiero te wszystkie czynniki tworzą dzieło. Najpełniej wyraża takie podejście performans mgr Keijiego Matsumoto.

Forma prac jest oszczędna, odwołuje się do fundamentów rysunku – linii, śladów narzędzia, gestu, niepowtarzalnego, autorskiego charakteru odręcznego zapisu. Zredukowane do czerni i bieli rysunki w dojmujący sposób ukazują emocje autora, pozwalają widzowi kontemplować rysunkową materię. Mgr Keiji Matsumoto świadomie dokonał wyboru klasycznych, analogowych środków rysunkowych, upatrując w nich nieograniczony potencjał twórczy. Ten najprostszy sposób zapisu pozostawia, wedle niego, najszersze pole dla wyobraźni artysty.

W załączonej dokumentacji wyczerpująco i klarownie przedstawione zostały osiągnięcia doktoranta, jego dorobek artystyczny oraz dydaktyczny, a zastosowanie większego formatu – A3, choć może nie do końca komfortowe i praktyczne, ma istotne znaczenie dla prezentacji reprodukcji prac wchodzących w skład pracy doktorskiej. Duża skala umożliwia dokładne zapoznanie się z detalami rysunków, bogactwem materii i subtelnymi niuansami pozostawionych przez autora śladów narzędzia, kluczowych w odbiorze prac mgr Keijiego Matsumoto.

KONKLUZJA

Podsumowując analizę wskazanej do oceny pracy doktorskiej mgr Keijiego Matsumoto oraz po zapoznaniu się z dokumentacją jego dorobku artystycznego, dydaktycznego, organizacyjnego oraz naukowego, potwierdzam, że spełniają one wymogi zawarte w art. 16 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki stawiane kandydatom do stopnia doktora.

Jego projekt potwierdza nie tylko zawodowe kompetencje, umiejętności warsztatowe, świadomie wykorzystane do stworzenia własnej, niepowtarzalnej wizji, ale także poprzez dogłębną analizę zjawiska, skłania do refleksji nad definicją współczesnego rysunku. Poprzez eksperyment, badanie jego granic oraz możliwości klasycznego warsztatu rysunkowego, także w połączeniu z innymi mediami (np. performansem), doktorant wypracował własną, oryginalną postawę artystyczną. Jego praca doktorska poparta zaangażowaniem oraz aktywnością zawodową stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny.

Pracę oceniam pozytywnie i popieram wniosek o nadanie mgr Keijiemu Matsumoto stopnia doktora sztuki w dziedzinie sztuk plastycznych i konserwacji dzieł sztuki w dyscyplinie sztuki piękne.

dr hab. Agnieszka Łukaszewska

